

In memoriam

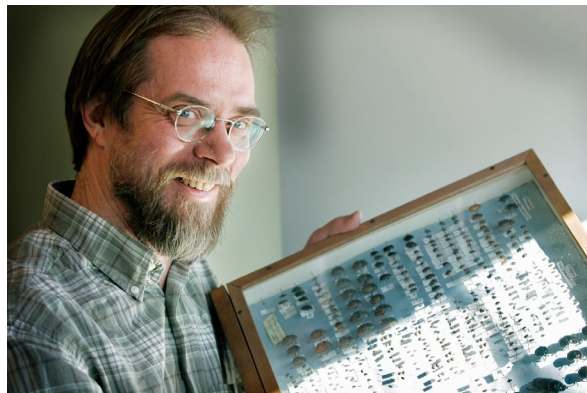
Ilkka Hanski 1953–2016

Professor Ilkka Hanski, en av världens ledande ekologer, dog den 10 maj 2016 efter en långvarig sjukdom. Han blev 63 år gammal.

Hanski blev världsberömd för sitt arbete inom metapopulationsteori, ett ämne som förklarar arternas populationsdynamik i fragmenterade landskap. Hanski publicerade över 250 vetenskapliga artiklar och flera bokkapitel eller böcker under sin vetenskapliga karriär. Han fick flera internationella priser och utmärkelser, bland annat det högt värderade Crafoordpriset som delas ut av svenska Kungliga Vetenskapsakademien för ”hans banbrytande studier om hur rumslig variation påverkar dynamiken i djur- och växtpopulationer”. År 2015 fick Hanski hedertiteln ”akademiker” i Finland – en titel som bara kan innehas av 12 forskare åt gången, och som man behåller under resten av sitt liv.

Hanski intresse för naturen började redan i barndomen, då han var en ivrig iakttagare av fjärilar, bin och skalbaggar. Hans observationer på den tiden fick honom att intressera sig för hur arterna var utbredda i landskapet beroende på var det fanns lämpliga livsmiljöer. Hanski studerade biologi vid universitetet i Helsingfors fram till 1976 och gjorde sin doktorsavhandling vid universitetet i Oxford (1976–1979). Under dessa år arbetade han med flera olika frågor, men han fokuserade på arternas rumsliga dynamik i fragmenterade landskap. Inspirerad av arbetet av Richard Levins (1969, 1970) började Hanski utveckla modeller för att uppskatta arternas utdöende- och koloniseringsfrekvens beroende på storleken och utbredningen av deras livsmiljöer i landskapet. Hans berömda *incidence function model*, som publicerades 1994, har refererats till mer än 1 300 gånger.

Tidigt i sin vetenskapliga karriär insåg Hanski vikten av att finna ett långsiktigt system för att kunna testa ekologiska teorier mot noggrant insamlade fältdata. För detta syfte valde Hanski ängsnätfjärilen *Melitaea cinxia* och dess nätverk av livsmiljöer på Åland. Systematiskt genomförda fältundersökningar under 20 år resulterade i data som har möjliggjort studier

Ilkka Hanskis intresse för insekter och biologisk mångfald gjorde honom till en av världens ledande ekologer inom området metapopulationsdynamik.

Foto: Metapopulation Research Centre

inom populations- och samhällsdynamik, och ängsnätfjärilen har blivit en internationell s.k. modellart inom zoöekologi och evolutionsbiologi. Studier av, och teorier om metapopulationer har varit till hjälp vid utvecklingen av viktiga begrepp även inom naturvårdsbiologi för att uppskatta hur fragmentering av livsmiljöer påverkar den biologiska mångfalden.

Hanski utsågs till professor i zoologi vid universitetet i Helsingfors år 1993 och till akademiprofessor år 2000. Hanski's forskargrupp växte till ett forskningscenter med över 60 medlemmar där Hanski var uppskattad som lärare, mentor, handledare och gruppledare. Hanski kände också ett starkt engagemang för att forskarna aktivt bör delta i samhället. I Finland var Hanski en aktiv förespråkare av naturen och biologisk mångfald, och han talade också aktivt om vetenskapens betydelse för samhället. Under de senaste åren påbörjade Hanski ett tvärvetenskapligt samarbete för att förstå hur bristen på kontakt med den biologiska mångfalden i vårt allt mer urbaniserade samhälle påverkar människans immunsystem och t.ex. kan orsaka allergier.

Henna Fabritius